

Het grote experiment

Nick van Buitenen
voorzitter KNB

Laten we ruimte
houden om zelf
na te denken

Nu de aantallen ziekenhuisopnames richting de enkele getallen per dag gaan, zijn we allemaal geneigd terug te kijken. Dat is immers slechts wat we kunnen, een blik in de toekomst is ons niet vergund. Misschien wel sneller dan we hadden durven hopen, neemt de druk op de gezondheidszorg af. Tijd om adem te halen, tijd om terug te blikken. Achteraf weten we allemaal wat er anders had gekund. Maar in feite is dit één groot experiment.

VRIJHEIDSBEROEVING

In sommige Oost-Europese landen grijpen de leiders de gelegenheid om verworven liberale of democratische waarden terug te draaien. In ons land was er alleen wat gedoe over de aangekondigde app van minister Hugo de Jonge. Maar ook hier zijn allerlei grondrechten tijdelijk aan de kant geschoven. Ruim twee maanden lang kon er niet fysiek vergaderd worden, was afspreken met een handvol vrienden op straat of in het park verboden, waren leerlingen en leraren niet welkom op scholen en konden (groot)ouders in verpleeghuizen niet

bezoekt worden. Ook in ons land dus vrijheidsberoving, niet eens in naam der wet. We noemden het geen noodtoestand, maar dat was het natuurlijk wel.

ZONDER PROTEST

Onze reactie was als bij een natuurramp, want nood breekt wet. Door de acute dreiging werden alle maatregelen zonder al te veel protest aanvaard. Maar nu lijkt het erop dat we niet snel terugkeren naar het 'oude normaal'. Het zou zo maar kunnen dat we voor langere tijd niet mogen gaan en staan waar we willen. Ongekend, zeker met een liberale premier aan het hoofd van de regering. Nog steeds is een noodverordening de basis voor dit alles, maar wordt gewerkt aan een spoedwet die de 'anderhalvemetersamenleving' een wettelijke basis moet geven. In strijd met de grondwet, maar in Nederland is dat toegestaan.

GEZONDE TWIJFEL

Iedereen heeft het over de anderhalve meter. Bedrijven zijn massaal aan de slag gegaan om die nieuwe norm te vertalen naar de werkvloer. Toch is er ook gezonde twijfel. Is deze afstand nou echt zaligmakend? Slaan we niet door in handhaving van deze norm? Is het controleren van het virus wel echt mogelijk? We gaan zo nog steeds de strijd aan met het virus, in plaats van het een plekje te geven in ons systeem. De overheid roept weliswaar op ons gezond verstand te gebruiken, maar schept regels die voor dat gezond verstand helemaal geen ruimte bieden. Bewoners van een verpleeghuis mogen niet zelf met hun kinderen beslissen over bezoek en omgang. De keuze voor kwantitatief leven in plaats van kwalitatief leven wordt voor ons gemaakt. Het belang van het individu wordt ondergeschikt gemaakt aan het vermeende belang van het collectief. Terecht?

BLIJVEN NADENKEN

Als voorzitter van onze beroepsorganisatie hoor ik natuurlijk ook te staan voor het collectieve belang. Toch benadrukken we de laatste jaren steeds meer de keerzijde van al te gedetailleerde regels. Veel notarissen vragen de KNB om duidelijke afbakening van wat wel en niet mag. Onze lijn is echter dat we daarin terughoudend moeten zijn, dat we 'vinkenlijstjes' moeten voorkomen. Elke casus is weer anders, dus moet er ruimte zijn voor eigen interpretatie. We streven naar 'principle based rules' dus. Daarmee benadrukken we dat de notaris een mens is van vlees en bloed, die niet door een algoritme kan worden vervangen. Toen ons hoogste tuchtcollege zich twee jaar geleden aansloot bij de norm van het 'Novitaris'-arrest van 2015, werd ook bevestigd dat de notaris méér ruimte heeft om zelf een oordeel te vormen. Gelukkig maar.

LEREN VAN VROEGER

Laten we ruimte houden om zelf na te denken. Willen we terug naar 'business as usual' of is het tijd voor een 'reset'? Ik zou willen dat we onze kwetsbaarheid en risico's meer accepteren. Het is tijd om van bepaalde waarden afscheid te nemen. Groei als enige maatstaf van een gezonde maatschappij is achterhaald. Ons financiële systeem bevordert ongelijkheid, het klimaat blijft veranderen en algoritmes verdringen het gezonde verstand. Gelukkig kunnen we nog steeds leren van vroeger. Ook rond de derde eeuw voor Christus dachten filosofen na over een betere wereld. Deze 'stoïcijnen' riepen op om incasseringsvermogen te ontwikkelen, samen te werken en minder koortsachtig op zoek te gaan naar genot. Ook in onze tijd een mooie opdracht! ■